

Abstract. *The article substantiates the feasibility of introducing a competency-based approach as a leading methodological basis in the practice of training future specialists in information technology. The modern labor market requires IT specialists to increase their professional level and competitiveness, which is evidence of the need to transition from the traditional «knowledge» paradigm to an orientation towards the formation of a number of professional and digital competencies. The implementation of this approach involves not only the transfer of knowledge, but also the use of innovative educational technologies, as well as the creation of a digital educational environment in higher education institutions to improve the quality of training and the development of digital literacy of applicants.*

Keywords: *competency-based approach, information technology (IT), training of specialists, professional competencies, digital competence, digital educational environment, labor market.*

Сучасний ринок праці все більше потребує фахівців, які прагнуть до підвищення свого професійного рівня, здатних налагоджувати ефективну комунікацію та співпрацю з зарубіжними і вітчизняними фахівцями. Сучасна модель фахівця з інформаційних технологій вимагає пошуку нових підходів до професійної підготовки з метою забезпечення його конкурентноспроможності на ринку праці, ефективної реалізації знань і умінь, успішного виконання своїх професійних функцій. Це є свідченням необхідності використання компетентнісного підходу у практиці підготовки майбутніх фахівців з інформаційних технологій.

Питання професійної підготовки фахівців з інформаційних технологій висвітлено в працях В. Бикова, Р. Гуревича, А. Гуржія, Н. Опущко та ін., концептуальні засади компетентнісного підходу розкрито у працях Н. Бібік, Н. Нагорної, М. Нагач та ін., тлумачення понять «компетентність», «цифрова компетентність» здійснено в роботах Дж. Равена, Н. Морзе, О. Кузьмінської, К. Рудницької та ін. Водночас аналіз наукової літератури показав, що впровадження компетентнісного підходу в практику підготовки фахівців з інформаційних технологій розкрито недостатньо.

Мета – науково обґрунтувати доцільність впровадження компетентнісного підходу в практику підготовки майбутніх фахівців цифрової галузі.

Як відомо, вимоги до підготовки фахівців цифрової галузі з кожним роком зростають, адже в українському суспільстві збільшується роль інформаційно-комунікативних технологій, здійснюються процеси інтеграції вищої освіти в європейський освітній простір, що вимагає впровадження компетентнісного підходу в процесі підготовки майбутніх фахівців в закладах вищої освіти.

Поняття «компетентнісний підхід» К. Рудницька ототожнює з рівнем освіченості, що визначається спроможністю розв'язувати питання різної складності на основі набутих знань. На думку авторки, компетентнісний підхід не «заперечує значення знань», але «акцентує увагу на здатності використовувати здобуті знання» (Рудницька, 2016, с. 241).

Він передбачає не лише трансляцію знань, умінь і навичок в процесі навчання, а й формування у майбутніх фахівців низки професійних компетенцій. Реалізація цього підходу вимагає використання інноваційних освітніх технологій, сучасних форм і методів навчання. Головне – навчити студентів самостійно застосовувати в практичній діяльності професійні навички та вміння. В зв'язку зі сказаним, компетентнісний підхід можна вважати провідним у підготовці майбутніх фахівців.

Цю думку підтверджує М. Нагач, наголошуючи, що компетентнісний підхід в освіті стає останнім часом все більш «поширеним і претендує на роль концептуальної основи освітньої політики», що проголошується як державами, так і «впливовими міжнародними організаціями». Орієнтація на нього дасть можливість підсилити практичну орієнтацію освіти, значення набутого досвіду, навичок, вмінь, що спираються на наукові знання. У реалізації компетентнісного підходу визначальним є зорієнтованість на розвиток «смыслових орієнтацій, системного комплексу умінь, досвіду, адаптаційних можливостей, способів трансформаційної діяльності з отриманням конкретного продукту» (Нагач, 2008, с. 5).

Більшість науковців розуміють «компетентнісний підхід» як спрямованість освітнього процесу на формування ключових і предметних компетентностей майбутнього фахівця. Так, В. Химинець вважає, що компетентнісний підхід скеровує освіту «на формування цілого набору компетентностей (умінь, знань, навичок, ставлень), якими мають оволодіти студенти». Також вчений відзначає, що традиційна система освіти концентрувала основні зусилля на наданні знань, розвитку умінь і навичок, що «догматично абсолютизувало знання і сформувало знаннєвий підхід до навчання». Також основна увага фокусувалася на самих знаннях, «а те, для чого вони необхідні залишалося поза увагою» (Химинець, 2009, с. 34).

На думку Р. Гуревича, В. Кобисі, Г. Гордійчук, О. Коношевського реалізація компетентнісного підходу вимагає створення в закладах вищої освіти цифрового освітнього середовища, що включає формування кадрового забезпечення, розвиток інформаційних ресурсів і матеріально-технічної бази, підготовку програм і навчально-методичних матеріалів в закладах освіти. Освітніми наслідками створення цифрового освітнього середовища вчені вважають підвищення у здобувачів мотивації до навчання, формування їх цифрової грамотності, розвиток цифрових компетенцій викладачів (Р. Гуревич, В. Кобися, 2023).

Отже, проведений аналіз наукових праць дозволив зробити висновок, що «компетентнісний підхід» в освіті вимагає не тільки передачі знань, умінь і навичок від викладача до студента, а й формування у майбутніх фахівців цифрової компетентності – як сукупності взаємопов'язаних якостей (знань, навичок, умінь), що є необхідними для здійснення продуктивної діяльності в галузі інформаційних технологій. Основою для реалізації компетентнісного підходу в закладах вищої освіти може стати створення цифрового освітнього середовища, що значно підвищить якість та вдосконалисть зміст освіти за рахунок використання цифрових освітніх ресурсів, розвитку цифрової грамотності здобувачів у галузі цифрових технологій.

Список використаних джерел:

1. Гуревич Р., Кобися В., Гордійчук Г., Коношевський О. Цифрове освітнє середовище в закладах освіти. *Наукові записки ВДПУ імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія*. 2023. Вип. 73. С. 8-12.
2. Нагач М.В. Підготовка майбутніх учителів у школах професійного розвитку в США: автореф. дис. ...канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» Університет менеджменту освіти Академії педагогічних наук України. Київ, 2008. 21 с.
3. Рудніцька К.В. Сутність понять «компетентнісний підхід», «компетентність», «компетенція», «професійна компетентність» у світлі сучасної освітньої парадигми. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2016. Вип. (38). С. 214-244.
4. Химинець В.В. Інноваційна освітня діяльність. Тернопіль: Мандрівець, 2009. 360 с.

<https://doi.org/10.31652/3041-1017-SAAE-2025.1.15>

Марущак О.В., м. Вінниця
Висоцька О.В., Павлик С.О., м. Вінниця
e-mail: ksanamar77@gmail.com

ДЕКОРАТИВНИЙ РИСУНОК ЯК МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА СТИЛІЗАЦІЇ, АРХІТЕКТОНІКИ ТА ПРИНЦИПІВ КОМПОЗИЦІЇ У ПРОСТОРОВИХ МИСТЕЦТВАХ

Анотація. У статті визначено декоративний рисунок як унікальний вид художньої творчості, що функціонує в галузі просторових мистецтв і графіки, становлячи методологічне поєднання академічного рисунка і декоративної графіки. Обґрунтовано необхідність формування у митця дуалістичного візуального мислення, що передбачає здатність спочатку провести конструктивний аналіз об'єкта з натури, а потім свідомо трансформувати його до умовно-площинної графічної мови. Розглянуто термін «декоративність»,

акцентовано увагу на архітектонічності як фундаментальному принципі, що забезпечує внутрішню системність, логіку твору та стилістичну суцільність. Досліджено стилізацію як основний художній метод декоративного перероблення натурного зображення. Проаналізовано методи стилізації: узагальнення, абстрагування та трансформація. Встановлено, що в площинних композиціях ритмічна організація постає основним механізмом керування увагою, компенсуючи свідому відмову від повітряної перспективи. Наголошено на універсальності методологічних принципів декоративного рисунка для сучасних технологій.

Ключові слова: декоративний рисунок, стилізація, архітектоніка, композиція, просторові мистецтва, абстрагування, ритм, дуалістичне візуальне мислення.

Abstract. The article defines decorative drawing as a unique type of artistic creativity that functions in the field of spatial arts and graphics, constituting a methodological combination of academic drawing and decorative graphics. The need to form dualistic visual thinking in the artist is substantiated, which involves the ability to first conduct a constructive analysis of an object from nature, and then consciously transform it into a conventionally planar graphic language. The term «decorativeness» is considered, attention is focused on architectonicity as a fundamental principle that ensures internal systematicity, logic of the work and stylistic integrity. Stylization is studied as the main artistic method of decorative processing of a natural image. The methods of stylization are analyzed: generalization, abstraction and transformation. It is established that in planar compositions, rhythmic organization becomes the main mechanism for controlling attention, compensating for the conscious rejection of aerial perspective. The universality of the methodological principles of decorative drawing for modern technologies is emphasized.

Keywords: decorative drawing, stylization, architectonics, composition, spatial arts, abstraction, rhythm, dualistic visual thinking.

У сучасних умовах перед художником декоративного мистецтва постають нові завдання, вирішення яких вимагає високого рівня професійної підготовки. Він має володіти не лише професійними технічними прийомами виконавської майстерності, а й бути здатним до глибокого творчого мислення, розуміти природу художньої творчості. Це є необхідною умовою для створення самобутніх, творчих виробів, що представляють неповторно-індивідуальне авторське мистецтво [9].

Декоративний рисунок визначено як унікальний вид художньої творчості, що функціонує у галузі просторових мистецтв і графіки. Він становить методологічне поєднання академічного рисунка, що забезпечує конструктивну та об'ємну основу, та декоративної графіки, що вносить площинність та умовність. Естетичні закономірності, що виявляються у декоративному рисунку, є спільними для фундаментальних видів мистецтва, таких як живопис, скульптура та архітектура. Ці спільні закономірності, на думку Н. Урсу та І. Гуцул, сприяють досягненню синтезу мистецтв, органічному поєднанню елементів, наприклад, у театральних постановках чи архітектурно-скульптурних ансамблях [15].

Особливого значення набуває формування дуалістичного візуального мислення у майстра, який працює з декоративним рисунком. Академічний рисунок вимагає відтворення форми через тривимірний аналіз (пластична анатомія, конструктивна побудова), тоді як декоративний рисунок вимагає свідомого умовно-площинного трактування [9]. Успіх декоративної роботи залежить від здатності художника спочатку провести глибокий конструктивний аналіз об'єкта з натури, а потім цілеспрямовано трансформувати цей аналіз до площинної графічної мови, використовуючи узагальнення, але зберігаючи при цьому сутність та естетичне ставлення до зображуваного. Це свідоме заміщення натурності умовністю є фундаментальним для досягнення декоративного ефекту.

Термін «декоративність» у галузі мистецтва використовується у двох основних, взаємопов'язаних аспектах, які визначають функціональні межі декоративного рисунка.

По-перше, він стосується безпосередньо декоративного зображення, яке виконується на площині. У цьому випадку застосовується двовірна перспектива, що забезпечує ефективне відображення зв'язку предметів з простором [9]. Декоративний рисунок характеризується

максимальною здатністю відображати на площині багатство композиційного, лінійно-плямкового та орнаментального змісту видимої форми, використовуючи графічні засоби, що посилюють виразні пластичні особливості об'єкту.

По-друге, термін «декоративність» вказує на художній метод, спрямований на створення об'ємного художнього образу [9]. У цьому аспекті декоративний рисунок слугує ескізом або проектом для матеріальних виробів, які можуть бути виконані карбуванням, різьбленням по дереву, каменю, чи кістці. У такому разі рисунок є не лише кінцевим витвором, а й важливим етапом перероблення натурного зображення засобами декоративної графіки, що забезпечує подальше втілення у матеріалі. Завершена декоративна композиція, незалежно від того, чи є вона площинною, чи об'ємною, є самостійним витвором мистецтва, що передає глядачеві емоції, думки та почуття.

Композиція твору відіграє визначальну роль у сприйнятті його глядачем. У процесі її побудови першочерговим завданням є забезпечення цілісності, динаміки та руху. Усі елементи, включаючи колір, тон і деталі, мають бути узгоджені та підпорядковані єдиній меті, формуючи певну єдність. До універсальних законів композиції, які забезпечують гармонійність і пропорційність форми, належать вимоги цілісності, співрозмірності та ритмічної організації.

Композиція впливає на емоції глядача через баланс між динамікою та статикою. Динаміка створюється асиметричним розташуванням елементів і контрастом відношень (величин, кольорів, сенсів), що викликає «зоровий рух». Слабка динаміка виражається нюансними відношеннями елементів. На противагу цьому, статична структура (урівноваженість) характеризується симетричністю або тотожними відношеннями величин форми [2]. Чим нижче до краю полотна розміщені елементи, тим статичнішою є композиція [14].

Для декоративного мистецтва важливого значення набуває ритмічна організація цілого [9]. Оскільки декоративний рисунок свідомо відмовляється від повітряної перспективи, що є основним засобом створення ілюзії глибини у реалістичному мистецтві, ритм стає основним механізмом керування увагою та створення візуального руху. «У площинній композиції ритмічне чергування, повторення або прогресія мотивів дає змогу ефективно організувати орнаментальні побудови» [9], компенсуючи втрату ілюзії глибини виключно за рахунок графічних і тональних засобів.

Для досягнення естетичної досконалості елементи композиції мають розташовуватися відповідно до принципу Золотого перетину [14]. Це універсальний закон гармонії, який зустрічається в природі (наприклад, у пропорціях листя соняшника або спіралях молюсків) [3], і тому є важливим для створення впорядкованих і візуально збалансованих орнаментальних композицій.

Архітектонічність є фундаментальним принципом декоративної стилізації, що забезпечує внутрішню системність і логіку твору. Цей принцип полягає у вибудовуванні системи зв'язків окремих частин та елементів у певну цілісність, що забезпечує стилістичну суцільність [9].

Для застосування архітектонічності художник має володіти глибоким конструктивним аналізом форми, що передбачає знання пластичної анатомії та вміння бачити складну форму через аналогію простих геометричних форм, таких як паралелепіпед, циліндр чи куля. Принцип архітектонічності виступає як регулятор художньої свободи. Він вимагає, щоб декоративний рисунок враховував матеріал, з якого об'єкт виготовлений, та його конструктивні особливості.

У декоративно-ужитковому мистецтві архітектоніка визначає, що графічна трансформація (стилізація) не може порушувати фундаментальну міцність або функціональність форми. Наприклад, рисунок для різьблення по дереву повинен бути не лише естетично виразним, а й конструктивно логічним для V-подібних канавок, які формують рельєф. Таким чином, архітектонічність підпорядковує художній задум логіці матеріалу, що є важливим для створення стилістично суцільного та естетично значущого твору.

Стилізація є основним художнім методом, що використовується для декоративного перероблення натурного зображення. Вона передбачає узагальнення та спрощення зображуваних фігур з метою приведення їх до форми, зручної для орнаментальної побудови [9]. Стилізовані форми є засобом дизайну, монументального та станкового образотворчого мистецтва для посилення декоративності.

Декоративна стилізація базується на абстрагуванні – ментальному процесі відволікання від несуттєвих, випадкових ознак з метою зосередження уваги на найбільш значущих деталях, що відображають суть об'єкта [9]. Стилізація досягається за рахунок спрощення обрисів об'єктів і виявлення найвиразніших ліній. При цьому відбувається повна або часткова відмова від об'ємно-реалістичних форм, перехід на їх аплікативне (площинне) трактування.

Для посилення виразності використовуються контрасти, зокрема, лінія та пляма, світла і темна, а також контраст взаємодоповнюючих кольорів. Характер декоративного перероблення «залежить від пластичної ролі елемента у композиції, а саме, чи є він домінантою, чи другорядним, підпорядкованим елементом» [9].

Таблиця 1

Методологічний аналіз стилізації природних форм у декоративному рисунку

Метод стилізації	Характеристика та мета (обґрунтування)	Графічні засоби (точка, лінія, пляма)	Результат і втілення
Узагальнення (спрощення)	Зведення складної натурної форми до її основних обрисів. Мета: чіткість силуету та підпорядкування ритмічним побудовам орнаменту	Площинне трактування, повна або часткова відмова від об'ємно-реалістичних форм; використання чіткої контурної лінії	Створення базових орнаментальних мотивів, зручних для рапорту. Наприклад, спрощення обрисів листя
Абстрагування	Свідоме відволікання від випадкових ознак для акцентування на найбільш значущих деталях, що відображають суть об'єкта	Контрасти тону (світла і темна пляма) або кольору; виокремлення виразних, домінантних ліній і ходів	Мотиви, де емоційний вплив форми важливіший за її реалістичне відображення (наприклад, зосередження на плавній тягучій формі стволів в'юна)
Трансформація (перероблення)	Активна зміна природної форми для підпорядкування її вимогам площинного декору (симетрія, дзеркальність, динаміка)	Ламаний або звивистий силует; застосування контрастів під час графічної обробки; імпровізаційно-асоціативне мислення	Адаптація природних форм (квітів, тварин) для створення замкнених орнаментальних побудов, наприклад, у народних розписах

Класичним прикладом глибокого декоративного перероблення природних форм рослинного світу є петриківський розпис. У цій техніці природні об'єкти, такі як мак, калина чи ромашка, свідомо втрачають свою об'ємну реалістичність. Вони трансформуються в ідеалізовані, площинні мотиви, які підпорядковуються вимогам орнаменту і специфіці виконання (наприклад, пензлем з котячої шерсті).

Наприклад, природний мак є об'ємною квіткою, тоді як у петриківці він перетворюється на стилізований символ оберегу, зображений технікою «зернятка» або плоским «перехідним мазком». Ця трансформація відображає перехід від натурного зображення до чистого орнаменту, підпорядкованого ритмічній організації. Цей декоративний канон є результатом багатовікової оптимізації процесу. Мінімальні графічні засоби (лінія, пляма, точка) дають максимальну естетичну виразність, яка легко відтворюється в умовах обмеженого інструментарію та технології, що доводить надзвичайну ефективність декоративного рисунку як художнього інструменту.

У традиційному прикладному мистецтві декоративний рисунок тісно пов'язаний з матеріалом. Гуцульська кераміка (кахлі, дзбанки) демонструє, як рисунок підпорядковується технології [4]. Сюжетно-тематичні зображення, включаючи побутові сценки та образи святих, «виконуються узагальненими, чіткими лініями, що є необхідною вимогою щодо витримування специфіки розпису на глині та умов високотемпературного випалу» [9].

У різьбленні по дереву, особливо у техніці рельєфного різьблення, декоративний рисунок відіграє роль конструктивної схеми. Він трансформується у лінійно-конструктивні моделі, які визначають глибину та напрямок різання (наприклад, V-інструментом). Тут рисунок є геометричним каркасом для об'ємного декору, що чітко підтверджує функцію архітектонічності. Графічне рішення має забезпечити конструктивну логіку та пластичні можливості матеріалу.

Стилізація є важливим елементом у сучасному дизайні, де вона використовується для посилення декоративності, часто відходячи від ілюзії натуральності.

Сучасні технології дають змогу переносити складні декоративні рисунки на великоформатні матеріали. Зокрема, виробники керамічних плит створюють масштабні «керамічні картини» або імітують текстильні шпалери [1]. «Керамічні картини» – декоративні панелі великих розмірів і плити максі форматів, які можуть створювати в інтер'єрі акцентні стіни. Як, наприклад, нова екзотична серія Tadelakt бренду CIR – Manifatture Ceramiche. Цей напрям може нагадувати фрески, графіті, акварелі (рис. 1).

Сучасні тенденції в дизайні інтер'єру демонструють кореляцію флористичних та графічних мотивів із поширеним сегментом керамічної плитки, що імітує шпалери (wallpaper). Доки виробники wallpaper винаходять технології для вологих приміщень та екстер'єру, виробники плитки створюють їм конкуренцію. Це досягається шляхом інтенсивного вдосконалення технологій високореалістичного відтворення в кераміці декорів, характерних для паперових чи текстильних шпалерних покриттів (рис. 2). Зазначений технологічний прогрес забезпечує точну передачу фактури, дрібних орнаментів – цитат із історичних стилів, графічних елементів, колористичної палітри, а також ефекту старіння («walldecor»). У результаті, імітація настільки досконала, що такі плитки навіть при торканні складно відрізнити від шпалер.

Це вимагає від художника здатності до інтерпретації та імпровізації у роботі з нетиповими сюжетами, такими як стилізовані урбаністичні пейзажі. Декоративна графіка тепер може передавати не лише форму, а й текстуру, відтворюючи ефекти старіння та дрібні візерунки, що робить кінцевий виріб на дотик невідрізним від шпалер.

Принципи декоративного рисунку є універсальними методологічними інструментами для сучасної візуальної комунікації. Оскільки традиційний декоративний рисунок був спрямований на відображення лінійно-плямкового змісту видимої форми, його закони (ритм, контраст, динаміка) є основою для створення візуально привабливого контенту і в цифровому середовищі. Майстерність у декоративному рисунку стає підґрунтям для розуміння візуальної комунікації, де орнамент замінюється повторюваними графічними модулями, що керують увагою споглядача на площині екрана.



Рис. 1. «Керамічні картини». CIR – Manifatture Ceramiche (Gruppo Romani)



Рис. 2. «Шпалери» від Ceramica EURO Fly Zone

Таким чином, декоративний рисунок є незамінною методологічною основою у галузі просторових мистецтв. Його функція полягає у свідомій трансформації натурних форм через стилізацію (узагальнення, спрощення, абстрагування). Це творчий акт, який вимагає розвиненого образно-асоціативного мислення та високої професійної дисципліни. Цінність декоративного рисунка полягає у його здатності підпорядковувати природну форму вимогам площинного орнаменту та матеріалу. Це досягається завдяки ефективному використанню графічних засобів (точка, лінія, пляма) з метою посилення виразних пластичних особливостей.

Забезпечення стилістичної цілісності твору можливе лише за умов дотримання принципу архітектонічності, який підпорядковує графічний рисунок конструктивній логіці форми та матеріалу виготовлення.

У площинних побудовах універсальні закони композиції (цілісність, пропорційність, динаміка) реалізуються насамперед через ритмічну організацію. Ритм є основним інструментом, що компенсує відсутність об'ємно-просторової перспективи, створюючи ілюзію руху та візуальну гармонію.

Перспективи подальшого розвитку майстерності у декоративному рисунку вимагають не лише збереження знань про традиційні канони, а й здатності адаптувати ці методологічні принципи до нових матеріалів, таких як високотехнологічна кераміка та цифрові медіа. Це відкриває шлях до індустріального дизайну та архітектурного декору, де майстерність декоративного рисунка залишається основою візуальної грамотності та художньої ефективності.

Список використаних джерел:

1. Cersaie 2022. Тренди в кераміці для архітектури-2. URL: <https://projectfromitaly.com/ua/cersaie-2022-trendy-v-keramizi-dlya-arhitektury-2/>
2. Hair-Клас. Орляно Н. Стиль та композиція в дизайні. URL: <https://surl.li/afbeea>
3. Золотий переріз. Історія, використання в архітектурі, мистецтві, де зустрічається в природі. URL: <https://buki.com.ua/blogs/zolotii-pereriz-istoriia-vikoristannia-v-arhitekturi-mistectvi-de-zustricajetsia-v-prirodі/>
4. Івашків Г. Декор гуцульської народної кераміки. 2017. URL: https://zaxid.net/dekor_gutsulskoyi_narodnoyi_keramiki_n1416253
5. Марущак О.В., Довженко М.В., Мудрак Н.В. Стилізація та декоративна інтерпретація як особливий вид художньої творчості. *Проектування змісту і технологій художньо-графічної підготовки та художньо-творчої діяльності здобувачів вищої освіти (студентів) і молодих учених*: збірник наукових праць / С.Д. Цвілик (голова) [та ін.]. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2024. Вип. 3. С. 34-39.
6. Марущак О.В., Заєць Л.В., Касько К.Я. Розвиток творчого потенціалу майбутніх художників декоративного мистецтва засобами академічного та декоративного рисунка. *Проектування змісту і технологій художньо-графічної підготовки та художньо-творчої діяльності здобувачів вищої освіти (студентів) і молодих учених*: збірник наукових праць / С.Д. Цвілик (голова) [та ін.]. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2024. Вип. 3. С. 39-42.
7. Марущак О.В., Касько Я.А., Лесик А.Р., Черненко Д.С. Формування художнього образу виробів декоративно-ужиткового мистецтва: психолого-педагогічний аспект. *Scientific research as a mechanism of effective human development*. Proceedings of the VIII International scientific and practical conference. (January 31-February 2, 2024) Sofia, Bulgaria, International Scientific Unity. 2024. Pp. 231-236.
8. Марущак О.В., Козак В.О., Бородаєвська Т.О., Мартиняк М.В. Педагогічний потенціал національного орнаменту у професійній підготовці майбутніх художників декоративного мистецтва. *Innovative Solutions to Modern Scientific Challenges*. Proceedings of the XI International scientific and practical conference (February 21-23, 2024). Zagreb, Croatia, International Scientific Unity. 2024. Pp. 162-167.
9. Марущак О.В., Кравець В.М., Мудрак Н.В. Декоративний рисунок як універсальний інструмент умовно-декоративного сприйняття світу. *Актуальні питання науки, освіти і суспільства: теорія і практика*: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (м. Умань, 28 жовтня 2022 р.): у 2 ч. Умань: ЦФЕНД, 2022. Ч. 1. С. 73-74.

10. Марущак О.В., Красильникова І.В., Гусонька О.О., Заєць Л.В., Русавська Ю.О. Теоретичні основи створення робочих рисунків орнаменту. *Science and technology: problems, prospects and innovations*. Proceedings of the 5th International scientific and practical conference. CPN Publishing Group. Osaka, Japan. 2023. Pp. 249-257.
11. Марущак О.В., Лесик А.Р., Романенко С.В. Декоративний рисунок як засіб формування композиційного і творчого мислення у майбутніх художників декоративного мистецтва. *Проектування змісту і технологій художньо-графічної підготовки та художньо-творчої діяльності здобувачів вищої освіти (студентів) і молодих учених: збірник наукових праць / С.Д. Цвілик (голова) [та ін.]*. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2024. Вип. 3. С. 63-66.
12. Марущак О.В., Романенко С.В., Будикіна Б.С., Павловська Є.А. Художньо-образна мова формування декоративної композиції. *Scientific Research: Theoretical Foundations and Practical Applications*. Proceedings of the VII International scientific and practical conference. (January 24-26, 2024) Vienna, Austria, International Scientific Unity. 2024. Pp. 57-61.
13. Марущак О.В., Соловей В.В., Давидюк А.В., Хуан Чжічунь, Заєць Л.В. Створення художнього образу виробів декоративно-ужиткового мистецтва у проектно-художній діяльності. *Innovative development of science, technology and education*. Proceedings of the 4th International scientific and practical conference. Perfect Publishing. Vancouver, Canada. 2024. Pp. 466-476.
14. Основи художньої композиції: правила і прийоми. URL: <https://lihtaryk.com.ua/osnovi-hudozhnoyi-kompoziczii-pravila-i-prijomi/>
15. Урсу Н.О., Гуцул І.А. Теоретичні основи композиції: навчально-методичний посібник для студентів ЗВО художніх та художньо-педагогічних спеціальностей. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018. 166 с.

<https://doi.org/10.31652/3041-1017-SAAE-2025.1.16>

Гриценко Л.О., м. Полтава
e-mail: grucenko@ukr.net
Сліпченко З.С., м. Полтава
e-mail: zaharslip@gmail.com

РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНИХ СИТУАЦІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ТРАНСПОРТУ І ЛОГІСТИКИ

Анотація. У статті розглядається значення педагогічних ситуацій як інструменту формування професійної компетентності майбутніх фахівців у галузі транспорту і логістики. Проаналізовано визначення і типології педагогічних ситуацій, їх зв'язок із професійно-практичною підготовкою, представлено модель застосування ситуаційного навчання у фахових дисциплінах та наведено рекомендації щодо впровадження таких технологій у навчальні програми закладів фахової передвищої та вищої освіти.

Ключові слова: педагогічна ситуація; професійна підготовка; професійна освіта; фахівці з транспорту і логістики; педагогічна майстерність; компетентнісний підхід; інноваційні освітні технології; практична спрямованість освіти; професійна мотивація; навчальний кейс; ситуаційне навчання.

Abstract. The article discusses the importance of pedagogical situations as a tool for developing the professional competence of future specialists in the field of transport and logistics. It analyses the definition and typology of pedagogical situations, their connection with professional and practical training, presents a model for the application of situational learning in professional disciplines, and provides recommendations for the implementation of such technologies in the curricula of vocational and higher education institutions.

Keywords: pedagogical situation; professional training; professional education; transport and logistics specialists; pedagogical skills; competence-based approach; innovative educational technologies; practical orientation of education; professional motivation; educational case study; situational learning.